

NS-størrelsene fletter matter

De har forkjærlighet for engelske bøker og er ivrige avislesere.

Fra venstre: Gunnar Christensen, Sverre Bostrøm og Kjulsund.

— Hvordan har Quisling opptrådt i fengslet? spør vi fengselsbetjent Kjulsund, fungerende vaktmestermens Iversen er på ferie. Vi treffer ham på «Sukkenes bro» i ferd med å låse seg inn til NS-fangene på Nr. 19.

— Til å begynne med var han svært stor på det. Det var meg og en til som tok i mot ham. Som vanlig skulle vi ta opp personalia, den ene spør, den andre skriver.

— De er visst ikke klar over hvem jeg er, sa han.

— Det interesserer meg mindre, sa jeg. — Her behandles alle likt. Siden har han ikke mukket, men stelt seg bra og vasket sellen sin som de andre.

— Hvordan er fangene i humøret?

— Det er begge deler det. Stort sett tar de det bra. Men noen er jo nedfor, da, og sitter og sturer. Jeg snakker svært lite med dem, ikke mer enn nødvendig. De fleste har fått arbeid nå og derfor også mer mat og dessuten røyk — hver 10. dag en tykk bit skratobakk på en 10 cm. De fleste av ministrene fletter matter og det er de fælt glad for. Andre spikker f. eks. hester eller lager innmat på kartonger. Nå får de også lese en avis om dagen. En 4—5 aviser går på omgang i hver avdeling (opptil 70 mann). De er svært begeistret over avisen og leser den flittig. Nå er det jo Quislingsaken de studerer da, vet De. De får også låne bøker.

— Hva slags bøker velger de?

— Merkelig nok ser det ut som de foretrekker engelske bøker, Quisling leser Nansens verker, sa jeg. Stang studerer fjærfæ og badstuer.

Både Kjulsund og fengselsbetjent Sverre Bostrøm har sifet inne sjøl — det var den gang da jøssingene kom innfor. Før den tid var de gode fangevoktere i Akebergvejen — formannskapsmedlemmene f. eks. vet ikke det beste de kan si om Bostrøm, som både sørget for kaker og lot dem holde kaffeslabberas på sellene. De var under et fryktelig press fra NS. den gangen, forteller de, og det gikk ikke annerledes med dem enn at 15 av dem først ble arrestert og siden avskjediget. Tre kom til Tyskland under krigen. Og én, Bjørn Arnesen, ble hentet av ukjente menn og om morgenen etter funnet myrdet ved Gjersjøen.

Men nå har de i allfall den tilfredsstillelsen at deres NS-plageånder fra Akebergveien er under lås og slå, 3 direktører på Grini og en fullmektig og en inspektør på Nr. 19. En kan vel gå ut fra at de ikke tar nok av disse fangene på samme måte som av formannskapsmedlemmene. Men de setter sin faglige ære i at fangene skal behandles korrekt. Ikke tilskjellig i den forstand, sier Kjulsund, men en skal heller ikke være morsk. En skal opptre bestemt. Det er ikke fort gjort å bli en god feng-

selsmann, det er så mange slags sinn, og fangene må behandles individuelt. En må være litt av en psykiater i all beskjedenhet.

— Dere liker jobben?

— Ja, men vi synes ikke lønna står i forhold til det anstrengende og nerveslitende arbeidet. Etter 12 år får vi 5200 kroner med alle alders- og dyrtidstillegg! Men nå har vi riketignok et håp om at det skal bli bedre.

— Hva synes dere om tyskerne som fangevoktere?

— De var akkurat som bjeffende bilkjøper, sier Bostrøm. En hadde følelsen av at hvis en stakk fingeren ut gjennom sprinklene, så ville de bite. Nå er det slutt med det ubeherskede skriket og skrålet og med de ustanselige inspeksjonene både dag og natt. På de 6 ukene jeg satt her før jeg ble flyttet over til Grini, fikk jeg en luftetur på 20 minutter, og nå får fangene luften seg en halv time hver dag. Hvis en fange forgår seg mot reglementet nå, så får han selv svare for det. Men tyskerne straffet alle sammen, ofte uten at vi ante hvem som hadde gjort noe galt eller hva han hadde gjort. Den gangen tre rømte fra første etasje ble alle sammen straffet med at vi ikke fikk en dråpe vann fra lørdag middag til mandag morgen.

NS-fangene klaget til å begynne med over forskjellige ting, men da fortalte vi dem hvordan vi hadde hatt det, så nå har klagen forstummet.

— Viste de ikke hvordan fangene hadde det?

— De fleste virket i allfall svært overrasket. Det var ut som om de overhodet ikke har hatt en selvstendig tanke og at de ikke har hatt noen anelse om hva konsekvensene ville bli av det de gjorde.

— Har noen fått ta imot besøk?

— Nei, ingen.

— Og maten?

— De var sultne til å begynne med og mange har tatt svært av. Men nå får de mer mat. De vet til oss ble det jo smuglet inn forskjellig, f. eks. pålegg, men NS-fangene får akkurat det som fengselsloven sier. De klager ikke over maten nå mer og er i grunnen lette å behandle, høflige og arbeidsvillige. Jeg har inntrykk av at de er svært redde for å bryte reglementet.

— Mens vi snakker er noen fanger ført ut til forhør og én er også brakt tilbake. En politisoldat, Gunnar Christensen fra Halden, følger dem interressert med øynene.

— Er det mye rart å se? spør vi.

— Jeg er nettopp kommet, sier han. Det er første gang jeg står vakt her. Ellers har jeg stått vakt over alt, og det er noe ordentlig gjør, men her kan jeg kanskje få kjans til å se noen av de prominente. Det skulle vært artig...